

Кирило Іранздобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри економічної та соціальної географії і туризму,Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Шампанський провулок, 2, м. Одеса, 65058, Україна
e-mail: geotourism@onu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-7449-7908>

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

У статті здійснено комплексний суспільно-географічний аналіз чинників формування інвестиційної привабливості Одеської області в системі післявоєнного відновлення Південного регіону України. На основі офіційних статистичних матеріалів і регіональних програм розглянуто динаміку капіталовкладень у 2021-2024 роках із характерним спадом у 2022 році та подальшим відновленням, що засвідчує адаптацію регіональної економіки до зміненого безпечного та логістичного середовища. Розкрито галузеву та територіальну структуру інвестиційного простору, де провідні позиції посідають транспортно-логістичний комплекс, будівництво, агропромислове виробництво та переробна промисловість, а також окреслено посилення ролі комунально-інфраструктурних і рекреаційних проєктів. Показано детермінуючий вплив транспортно-географічного положення області, функціонування морських портів Одеси Чорноморська та Південного, активізації дунайських портів Ізмаїла та Рені, транскордонних комунікацій із країнами ЄС і внутрішньої урбанізаційної динаміки Одеської агломерації на формування регіонального інвестиційного профілю.

Встановлено просторові закономірності поляризації інвестиційних потоків із концентрацією капіталу в прибережному урбанізованому ядрі та відносною інвестиційною пасивністю периферійних громад півночі й південного заходу, що зумовлює моноцентричну конфігурацію розвитку з ознаками переходу до поліцентричної моделі завдяки зростанню південного інвестиційного району. Виокремлено гео економічні осередки зростання, визначено перешкоди для залучення капіталу на периферії та запропоновано напрями просторової оптимізації регіональної інвестиційної політики, які передбачають підтримку мультимодальних коридорів і сухих портів, посилення державно-приватного партнерства у відбудові критичної інфраструктури та розбудову системи локального моніторингу інвестиційної активності. Отримані результати конкретизують географічні детермінанти інвестиційної привабливості Одещини та окреслюють пріоритети збалансованого економічного відновлення.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, суспільно-географічні чинники, територіальна структура, просторовий аналіз, економічне відновлення, Одеська область, Південний регіон України.

Як цитувати: Іран, К. (2025). Інвестиційна привабливість Одеської області в контексті відновлення економіки Південного регіону України. *Часопис соціально-економічної географії*, 39, 133-141. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2025-39-11>

In cites: Iran, K. (2025). Investment attractiveness of the Odesa region in the context of economic recovery of the Southern region of Ukraine. *Human Geography Journal*, 39, 133-141. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2025-39-11> [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Інвестиційна привабливість регіонів є однією з ключових умов соціально-економічного розвитку держави. Вона визначає здатність територій залучати капітал, формувати конкурентне середовище та забезпечувати структурні зрушення в економіці. Для України, що переживає масштабну фазу післявоєнного відновлення, ця проблема набуває особливої актуальності. Південний регіон, зокрема Одеська область, відіграє провідну роль у забезпеченні зовнішньоекономічних зв'язків, функціонуванні портової логістики та відновленні промислового комплексу. Територія області характеризується вигідним транспортно-географічним положенням, розвиненою урбанізаційною структурою, наявністю міжнародних транспортних коридорів та прикордонними контактами з Молдовою і Румунією. Ці чинники формують передумови для зростання інвестиційного потенціалу регіону, проте водночас створюють низку просторових і функціональних суперечностей.

Метою дослідження є суспільно-географічний

аналіз інвестиційної привабливості Одеської області в системі економічного відновлення Південного регіону України з урахуванням просторових закономірностей розміщення інвестиційних потоків, галузевої структури капіталовкладень, географічних чинників формування інвестиційного потенціалу та визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності регіону в післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестиційна привабливість є складною міждисциплінарною категорією, що поєднує економічні, просторові, соціальні та управлінські аспекти розвитку територій. У вітчизняній науці її дослідження розвивається на стику економічної та соціальної географії, регіоналістики, інвестиційного менеджменту та державного управління. Основні теоретичні засади сформовано в працях українських учених, серед яких Венгуренко Т.С., Плахотню В.С., Костирко Л.А., Серебряк К.Є., Середа О.Г., Зайцева Л.М., Чапляк Н.В., Якушко І.О. [5, 13, 20, 21]. Дослідники аналізують сутність інвестиційної привабливості, її

відмінність від понять «інвестиційний клімат» і «інвестиційний потенціал», структурують систему чинників, що формують сприйняття регіону інвестором. У працях зазначених авторів узагальнено підходи до кількісної та якісної оцінки інвестиційної привабливості на макро-, мезо- та мікрорівнях, розглянуто територіальну специфіку прояву інвестиційних ризиків та обґрунтовано необхідність просторового аналізу інвестиційного середовища.

Науковці підкреслюють, що інвестиційна привабливість є не лише функцією економічної стабільності, а й результатом взаємодії природно-ресурсних, інфраструктурних, демографічних і географічних чинників. Венгуренко Т.С. і Плахотнюк В.С. [5] визначають її як інтегральну характеристику здатності території забезпечити ефективне використання капіталу. Костирко Л.А. і Середя О.Г. [13] наголошують на значенні соціально-економічних індикаторів (рівня доходів населення, транспортної доступності, урбанізаційних процесів), як детермінант інвестиційної поведінки підприємств.

У працях Серебряка К.Є. та Зайцевої Л.М. розглянуто проблему територіальної асиметрії інвестицій у регіональному вимірі України. Автори акцентують, що Південний макрорегіон характеризується найвищим потенціалом зростання за рахунок портово-логістичної, агропромислової та туристичної спеціалізації, проте має суттєві ризики, пов'язані з інфраструктурною зношеністю та геополітичними загрозами. Якушко І.О. пропонує методику інтегрального оцінювання інвестиційного потенціалу, де одним із блоків є географічні чинники такі як транспортне положення, природно-ресурсна база та демографічна ємність території [21].

Зарубіжні підходи, розроблені М. Портером, П. Холлом, Д. Сторпером, С. Сасен та іншими, підкреслюють важливість територіальної конкурентоспроможності й теорії «полюсів зростання» як підґрунтя для інвестиційної політики. Їхні концепції адаптовано в українських дослідженнях для оцінювання інвестиційного потенціалу регіонів та визначення просторових детермінант їхньої привабливості. Географічні аспекти інвестування в Україні активно розробляються у працях Топчієва О.Г., Долішнього М.І., Герасимчука З.В., які наголошують на ролі просторової організації господарства, гео-економічного положення та рівня регіональної інтеграції у визначенні напрямів інвестиційного розвитку [14, 19].

Таким чином, у науковому аналізі інвестиційна привабливість розглядається як багатовимірна характеристика території, що поєднує географічні, економічні, соціальні та інституційні чинники. Для Одеської області, яка є ядром Південного регіону України, географічна складова має вирішальне значення. Поєднання приморського положення, транспортної мережі, транскордонних зв'язків і концентрації людського потенціалу формує основу для подальшого зростання інвестиційного потенціалу регіону.

Проте лишається багато питань щодо аналізу просторової нерівномірності інвестицій між прибе-

режним ядром і периферійними територіями, що посилюється безпековими ризиками та непередбачуваністю логістики і тим самим звужує інвестиційні можливості. Відсутній регулярний моніторинг та відкриті порівняльні дані на рівні громад, що ускладнює оцінювання інвестиційної привабливості й надання цільової підтримки. Недостатньо вивчені екологічні та соціальні наслідки масштабних інвестиційних проектів, а також питання доступу до фінансування для малого та середнього бізнесу. Невизначеною залишається оптимальна модель просторової організації інвестиційного простору області, що гальмує формування цілісної та збалансованої стратегії її післявоєнного економічного розвитку.

Матеріали і методи дослідження. Для дослідження використано офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, звіти Міністерства економіки, аналітику Одеської обласної військової адміністрації, а також результати регіональних програм соціально-економічного розвитку [2, 7, 9, 10, 15, 16, 17]. У методологічному аспекті застосовано порівняльно-географічний, графічний, індексний та структурно-аналітичний методи. Для інтегральної оцінки інвестиційного потенціалу використано систему показників, що включає обсяг капітальних інвестицій на одну особу, частку галузей у загальному обсязі інвестицій, питому вагу іноземного капіталу та щільність інвестиційного навантаження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна активність є одним із ключових показників, що відображає економічну динаміку території та рівень її адаптації до зовнішніх викликів. Для Одеської області, яка виступає головним транспортно-логістичним і зовнішньо-економічним центром Південного регіону України, характерна складна траєкторія відновлення інвестиційного процесу після глибокого спаду 2022 року. Аналіз статистичних матеріалів Державної служби статистики України свідчить, що у 2021-2024 роках інвестиційна динаміка області відображає зміщення акцентів від кризового зниження до поступового відновлення з позитивними темпами приросту у 2023-2024 роках.

На початку аналізованого періоду, у 2021 році, обсяг капітальних інвестицій в Одеській області становив 31,4 млрд грн, що відповідало 5,4% від загальноукраїнського показника [2, 9]. Це свідчило про стабільну роль регіону як одного з провідних центрів інвестиційної активності України. Водночас структура інвестування була зосереджена переважно у сферах транспорту, складського господарства, будівництва та агропромислового виробництва.

У 2022 році, внаслідок повномасштабного вторгнення та порушення логістичних ланцюгів, зафіксовано різке скорочення капіталовкладень до 21,7 млрд грн, тобто майже на третину менше порівняно з попереднім роком. Частка регіону в загальноукраїнському обсязі капітальних інвестицій знизилася до 4,2% [9]. Така ситуація була обумовлена тимчасовою зупинкою портів, руйнуванням транспортної інфраструктури, відтоком трудових ресурсів та призупиненням низки будівельних і про-

мислових проєктів. Територіально найбільше падіння інвестиційної активності зафіксовано у прибережних громадах які зазнали безпосереднього впливу воєнних дій і блокади портів.

Починаючи з 2023 року, відзначається поступове відновлення інвестиційної діяльності. Відкриття альтернативних логістичних маршрутів, часткове відновлення портових операцій і державна підтримка програм реконструкції сприяли зростанню капіталовкладень до 26,2 млрд грн. Темп приросту склав 120,7%, а частка області у структурі інвестицій України підвищилася до 5,0% [17]. Найбільшу активність спостерігається у громадах розташованих вздовж міжнародних транспортних коридорів. Зростає роль державних і муніципальних інвестиційних програм, спрямованих на модернізацію інженерних

мереж, транспортних вузлів та відновлення житлового фонду.

У 2024 році інвестиції зросли до 34,8 млрд грн, що перевищило довоєнний рівень. Частка області у структурі України досягла 6,1 %, а темп приросту 132,8%, що свідчить про поступову реінтеграцію Одещини у національний інвестиційний простір (таблиця 1). Це зростання обумовлене кількома взаємопов'язаними чинниками: посиленням ролі Одеської агломерації як логістичного центру постачання гуманітарних і промислових вантажів, розвитком будівельного комплексу у рамках державних програм «Велике відновлення» і «Єврореконструкція», розширення державно-приватного партнерства у сфері морських і транспортних послуг.

Таблиця 1 / Table 1

Динаміка капітальних інвестицій в Одеській області (2021–2024 рр.) (складено за [7, 9]) / Dynamics of capital investments in the Odesa region (2021–2024) (based on [7, 9])

Рік	Капітальні інвестиції, млрд грн	Частка у структурі України, %	Темп приросту, %
2021	31,4	5,4	100,0
2022	21,7	4,2	69,1
2023	26,2	5,0	120,7
2024	34,8	6,1	132,8

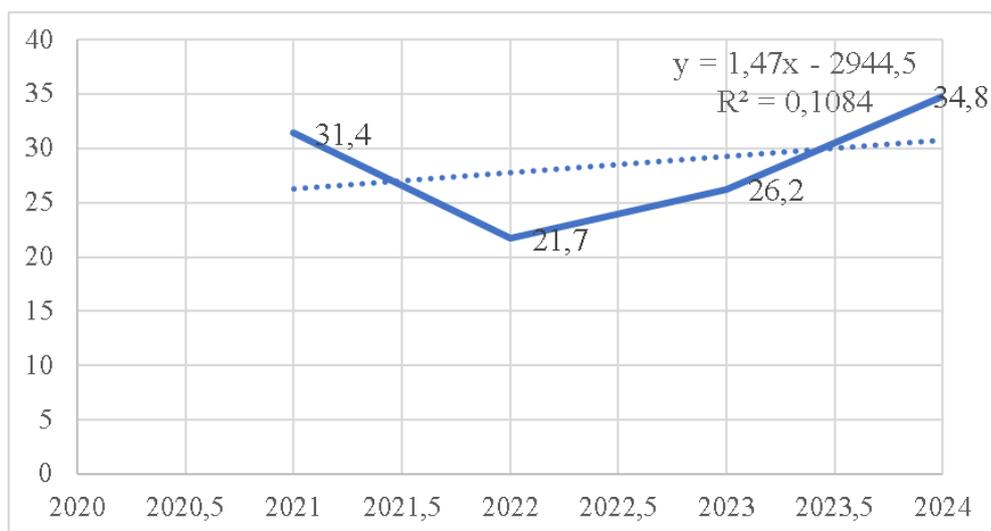

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій Одеської області у 2021-2024 рр. (побудовано за [7]) / Fig. 1. Dynamics of capital investments in the Odesa region in 2021-2024 (based on [7])

Показники таблиці 1 та рисунку 1 демонструють стійку тенденцію до відновлення інвестиційної активності, що супроводжується зростанням ролі державних і місцевих програм, активізацією державно-приватного партнерства та структурним зрушенням у напрямі диверсифікації капіталовкладень. Лінія тренду відображає загальну позитивну тенденцію з коефіцієнтом детермінації $R^2 = 0,1084$, що свідчить про помірний, але стабільний зв'язок між часом і зростанням інвестицій. Загалом рисунок підтверджує поступове відновлення інвестиційної активності регіону після кризового спаду 2022 року та віднов-

лення його ролі як одного з провідних центрів економічного розвитку Південного макрорегіону України. Просторова структура інвестицій змінюється, поряд із портовими та транспортними секторами зростає питома вага агропромислових, будівельних і комунально-інфраструктурних напрямів.

Важливим індикатором просторових змін є темпи приросту, які відображають U-подібну динаміку, характерну для відновлювальної моделі розвитку території після кризових потрясінь. Для Одеської області ця закономірність має чітке суспільно-географічне наповнення, адже поєднання приморсь-

кого положення, транскордонних зв'язків і високої концентрації трудових ресурсів формує ефект гео-економічного відновлення, що забезпечує швидше зростання інвестиційної активності порівняно з іншими регіонами. Отже, динаміка капітальних інвестицій за 2021-2024 роки свідчить про поступову адаптацію економічної системи області до умов воєнного часу та створення передумов для сталого просторового розвитку. Зростання показників у 2023-2024 роках має не лише кількісний, а й якісний характер, адже супроводжується розширенням географії інвестиційних потоків, диверсифікацією джерел фінансування та посиленням ролі територіальних громад у реалізації регіональних інвестиційних проєктів.

Наведені показники засвідчують формування тенденції відновлення інвестиційної активності, яка супроводжується зростанням ролі державних і муніципальних програм, державно-приватного парт-

нерства, а також зрушенням у просторовій структурі капіталовкладень, від переважно портових і транспортних до агропромислових, будівельних і комунально-інфраструктурних напрямів.

Інвестиційний потенціал регіону формується під впливом галузевих пріоритетів, що визначають напрям і масштаб капіталовкладень у виробничу та соціальну інфраструктуру. Для Одеської області у 2024 році спостерігається домінування транспортно-логістичного, будівельного та аграрного секторів, які забезпечують понад дві третини загального обсягу капітальних інвестицій. Така структура є відображенням функціональної спеціалізації регіону як портово-транзитного і торговельно-промислового вузла півдня України.

Згідно з офіційними даними Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області [7, 9], у 2024 році галузевий розподіл капітальних інвестицій мав такий вигляд:

Таблиця 2 / Table 2

Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Одеській області (2024 р.) [7, 9] / Structure of capital investments by type of economic activity in the Odesa region (2024) [7, 9]

Галузь	Частка в загальному обсязі, %
Транспорт і складське господарство	32
Будівництво	19
Сільське господарство	17
Промисловість	14
Туризм і рекреація	8
Інші види діяльності	10

Рис. 2. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Одеській області (2024 р.) (побудовано за [7])

Fig. 2. Structure of capital investments by type of economic activity in the Odesa region (2024) (based on [7])

З таблиці 2 та рисунку 2, бачимо, що транспортно-логістичний сектор традиційно залишається провідним у структурі капіталовкладень. Його частка у 2024 році досягла третини загального обсягу інвестицій. Це пояснюється концентрацією в області морських портів національного значення – Одеса, Чорноморськ, Южне, які забезпечують понад 60% експорту зернових і контейнерних вантажів країни. Значний обсяг інвестицій спрямовується на мо-

дернізацію портової інфраструктури, будівництво терміналів, елеваторів, транспортно-логістичних хабів і розвиток мультимодальних перевезень.

Будівельна галузь посідає друге місце, акумулюючи близько 19% капіталовкладень. Її зростання обумовлене державними програмами відновлення інфраструктури та житлового фонду, а також активним розвитком приватного сектору в межах Одеської агломерації. Особливу роль відіграють проєкти «Ве-

лике відновлення» та «Єврореконструкція», які передбачають реконструкцію доріг, мостів, комунальних мереж і портових сполучень [16].

Сільське господарство забезпечує 17% капіталовкладень. Регіон є лідером із виробництва зернових, соняшнику та винограду, тому значна частина інвестицій спрямовується на оновлення техніко-технологічної бази аграрних підприємств, будівництво елеваторів, переробних цехів і розвиток логістики експорту. Зростає інтерес інвесторів до зрошувальних систем та «зелених» агротехнологій, що стимулюється підтримкою міжнародних фінансових інституцій - зокрема програмами FAO і ЄБРР [11].

Промисловість залучає близько 14% інвестицій, головню у харчову, хімічну та машинобудівну галузі. Значна частина коштів спрямовується на енергоефективні технології та модернізацію переробних підприємств, які забезпечують експортно орієнтоване виробництво.

Рекреаційно-туристична сфера отримала близько 8% інвестицій, що свідчить про поступове відновлення галузі після кризового 2022 року. Збільшення обсягів інвестування у цей сектор пов'язане з модернізацією санаторно-курортної бази Куяльницького та Сергіївського регіонів, розвитком внутрішнього туризму, створенням сучасної готельної інфраструктури в Одесі та на узбережжі Чорного моря [10].

Частка інших сфер діяльності (10%) охоплює інвестиції у фінансовий сектор, освіту, охорону здоров'я, цифровізацію муніципального управління, а також об'єкти критичної інфраструктури. Їх розвиток забезпечує комплексний вплив на соціально-економічну стабільність територій і формує умови для збалансованого просторового розвитку регіону.

Загалом галузева структура інвестиційного потенціалу Одеської області у 2024 році демонструє стійке домінування базових видів економічної діяльності, орієнтованих на транспорт, логістику та аграрний сектор, що відображає просторову спеціалізацію регіону. Водночас зростання обсягів інвестицій у будівництво та туристичну інфраструктуру свідчить про поступову диверсифікацію економічної бази і посилення соціально-орієнтованого складника регіональної інвестиційної політики.

Територіальні особливості інвестиційного простору Одеської області визначаються високим рівнем просторової диференціації, що є результатом поєднання географічного положення, транспортної доступності та ступеня урбанізації територій. Просторовий аналіз статистичних матеріалів Головного управління статистики в Одеській області доводить, що основна частина капітальних інвестицій зосереджена у прибережних урбанізованих громадах, де формується головне інвестиційне ядро регіону. До цієї групи належать Одеська, Чорноморська, Південна та Білгород-Дністровська громади, на які у 2024 році припадало понад шістьдесят відсотків загального обсягу капіталовкладень. Високий рівень інвестиційної активності цих територій зумовлений поєднанням вигідного приморського положення, наявності морських портів державного значення, розвинутої транспортно-логістичної інфраструктури,

диверсифікованої промислової бази та високої концентрації ділової активності. Саме тут реалізуються масштабні інвестиційні проекти у сферах портового господарства, морських перевезень, будівництва, логістики, енергетики та рекреації.

Центральна частина області утворює пояс середнього рівня інвестиційної активності, у межах якого виокремлюються громади з розвиненим агропромисловим потенціалом. Тут інвестиції спрямовуються на модернізацію сільськогосподарського виробництва, переробної промисловості, логістики та дорожньо-транспортної інфраструктури. Інвестиційна активність спостерігається у Березівській, Великомихайлівській та Роздільнянській громадах, де формується диверсифікована структура капіталовкладень із переважанням виробничо-технологічних напрямів.

Периферійні громади північних і південно-західних районів, зокрема Савранська, Болградська, Ренійська та Подільська, характеризуються нижчим рівнем інвестиційної активності. Для Подільської громади типовим є промислово-транзитний профіль з орієнтацією на ремонтно-виробничі та агропереробні підприємства, однак географічна віддаленість від основних транспортних коридорів і обмежений вплив зовнішніх інвестицій визначають її як периферійну промислову зону. У південно-західній частині області у 2022 році зафіксовано тимчасове поштовхування інвестиційної діяльності, спричинене активним вивезенням зерна через дунайські порти Рені, Ізмаїл та Кілію, які в умовах морської блокади стали ключовими каналами експорту аграрної продукції. Це стимулювало оновлення портової інфраструктури, розвиток складів, терміналів і транспортного обслуговування, що позитивно вплинуло на локальний інвестиційний клімат.

У результаті в межах області сформувалася трирівнева модель просторової організації інвестиційного простору, яка включає прибережне ядро з найвищими показниками інвестиційної активності, центральний агропромисловий пояс із середнім рівнем розвитку та периферійні громади з низькою інвестиційною динамікою. Така структура корелює з рівнем урбанізації, транспортно-географічним положенням і щільністю економічної активності. Вона є типовою для приморських регіонів із потужним портово-логістичним комплексом, який формує головний полюс економічного зростання, навколо якого вибудовується система взаємопов'язаних територіальних осередків інвестування. Просторовий розподіл інвестиційних потоків в Одеській області підтверджує тенденцію до поляризації у напрямі центр-периферія, що зумовлює формування моноцентричної моделі регіонального розвитку та визначає роль прибережної урбанізованої зони як головного осередку інтеграції регіону у національний і міжнародний інвестиційний простір.

Географічні чинники формування інвестиційної привабливості Одеської області мають комплексний характер і зумовлюють просторові закономірності розміщення капіталовкладень. Визначальним серед них є транспортно-географічне положення, яке забезпечує регіону ключову роль у національній си-

стемі транзиту та зовнішньоекономічних зв'язків. Наявність міжнародних транспортних коридорів М-05, М-15 і М-16, залізничних вузлів і морських портів Одеса, Чорноморськ та Південне створює сприятливі умови для розвитку логістичних, промислових і будівельних інвестицій. Географічна

близькість до ринків Європейського Союзу стимулює залучення іноземного капіталу, насамперед із Польщі, Румунії, Туреччини та Німеччини, що зумовлює інтеграцію області у трансєвропейський економічний простір.

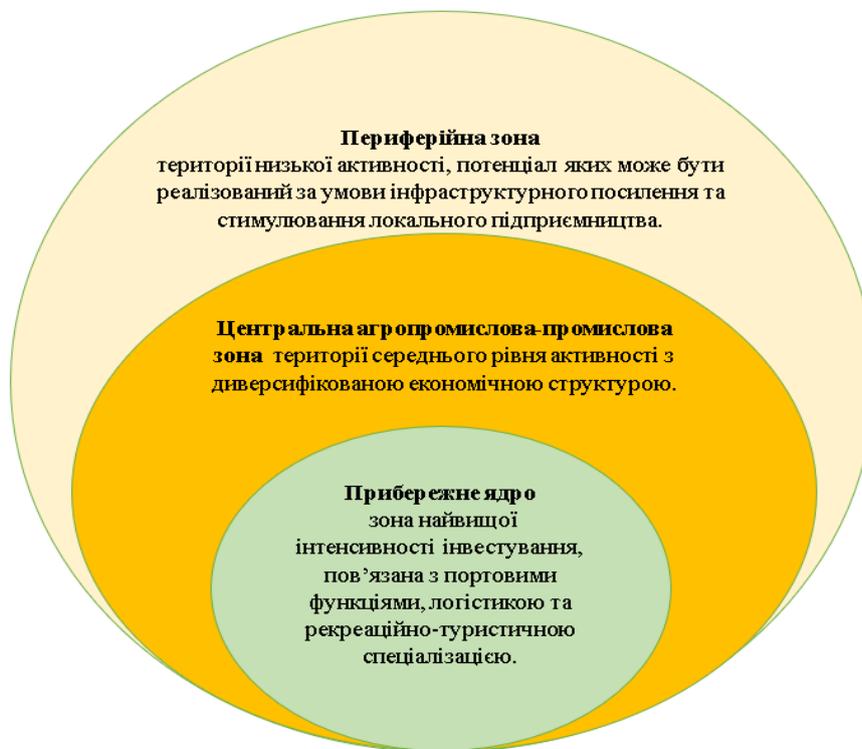

Рис. 3. Трирівнева модель просторової організації інвестиційного простору Одеської області
Fig. 3. Three-level model of spatial organisation of the investment space of the Odessa region

Важливим чинником виступає урбанізаційна структура регіону, у межах якої провідну роль відіграє Одеська агломерація. Вона формує ядро інвестиційного зростання, навколо якого концентруються основні виробничі, транспортні, ділові та сервісні функції. Урбанізовані території забезпечують сприятливе середовище для розвитку підприємництва, інновацій та сервісної інфраструктури. Водночас периферійні громади залишаються інвестиційно пасивними через нестачу кваліфікованих кадрів, недостатній розвиток інженерно-транспортної мережі та віддаленість від головних географічних осей просторового розвитку, якими є узбережжя Чорного моря, приморська транспортна дуга Одеса-Чорноморськ-Південне та поздовжній напрям Подільськ-Роздільна-Одеса.

Таким чином, поєднання вигідного транспортно-географічного положення, приморського розташування та урбанізаційного потенціалу формує основу інвестиційної привабливості Одеської області, визначаючи її як стратегічний центр розвитку Південного макрорегіону України та один із ключових напрямів залучення національного й міжнародного капіталу.

Порівняння показників інвестиційної активності в межах Південного макрорегіону України засвідчує, що Одеська область стабільно посідає провідні пози-

ції за обсягами капітальних вкладень, випереджаючи Миколаївську, Херсонську та Запорізьку області. Висока концентрація інвестицій у припортових зонах зумовлює просторову асиметрію розвитку, коли найбільші обсяги капіталу акумулюються у приморських і урбанізованих громадах, тоді як периферійні території залишаються відносно інвестиційно пасивними. Географічні чинники, передусім вигідне приморське положення, транспортна доступність і транскордонні зв'язки з країнами Чорноморського басейну, забезпечують високий рівень міжнародної інтеграції регіону у сфері капіталовкладень.

Поряд із центральним інвестиційним ядром, яке охоплює Одесу, Південне та Чорноморськ, спостерігається активізація південного інвестиційного району, що формується навколо Ізмаїла, Рені та Білгород-Дністровського. Зростання обсягів капіталовкладень у цих територіях у 2023–2024 роках пов'язане з розвитком портової та транспортно-логістичної інфраструктури, зокрема з розширенням потужностей дунайських портів і модернізацією припортових залізничних вузлів.

Позитивною тенденцією є поява нових територіальних осередків економічного зростання, зокрема індустріального парку «Сухий порт» у припортовій зоні, транспортно-логістичних центрів у

Подільському та Роздільнянському районах, а також районів відновлюваної енергетики у північних і центральних громадах. Разом із цим формування південного інвестиційного району створює поліцентричну структуру просторової організації капіталовкладень, у якій морські, транзитні та промислові центри взаємодіють між собою у межах єдиної регіональної системи.

Зазначені процеси свідчать про поступовий перехід від моноцентричної до поліцентричної моделі інвестиційного розвитку, що розширює просторову базу економічного зростання, сприяє збалансуванню між прибережними, центральними та периферійними територіями й підсилює роль Одеської області як головного економічного ядра Південного макрорегіону України.

Висновки. Підсумовуючи слід зазначити, що інвестиційна привабливість Одеської області формується під впливом поєднання природно-географічних і соціально-економічних чинників, серед яких провідне місце посідає вигідне приморське положення, транспортна доступність і диверсифікована структура господарства. У порівнянні із середніми показниками по Україні регіон стабільно демонструє вищий рівень капітальних інвестицій, зберігаючи провідні позиції серед областей Південного макрорегіону. Висока інтенсивність інвестування зумовлена розвитком портово-транспортного

комплексу, промисловості, будівництва, аграрного виробництва та рекреаційної інфраструктури.

Просторовий аналіз показує, що інвестиційна активність області має виражений поляризований характер із концентрацією капіталовкладень у прибережній зоні, що визначає асиметрію між центром економічної активності та периферійними територіями. Така модель є типовою для приморських регіонів, де географічні переваги формують ядро економічного тяжіння. Водночас рівень диверсифікації джерел інвестицій, зростання обсягів державного та міжнародного фінансування, а також активізація малого і середнього бізнесу свідчать про поступовий перехід до поліцентричної моделі розвитку.

Післявоєнне відновлення економіки регіону має спиратися на географічно збалансовану інвестиційну політику, що поєднує пріоритети транспортної логістики, промислової модернізації, розвитку зеленої енергетики та інфраструктури людського потенціалу. Такі підходи сприятимуть узгодженню просторової структури господарства області. Вони допоможуть зміцнити роль Одеської області як стратегічного ядра південного економічного району України. Цей регіон здатний поєднати морські, транскордонні та аграрно-промислові ресурси в єдину систему сталого розвитку.

Список використаної літератури:

1. Агаєва Л.К., Анісімова В.Ю. Інвестиційна привабливість регіону: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДУ, 2018. 72 с.
2. Аналіз капітальних інвестицій в Одеській області за січень-вересень 2021 року. Аналітичний звіт. URL: <https://eko.od.gov.ua>
3. Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України. Критична оцінка та пошук шляхів вирішення проблемних аспектів. *Економічний розвиток і держава*. 2023. № 2(47). С. 11-15. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-1>
4. Бабанов А.В. Класифікація чинників, що формують інвестиційну привабливість регіону. *Економічний журнал*. 2012. Вип. 4. С. 88-95.
5. Венгуренко Т.Г., Плахотнюк В.В. Аналіз інвестиційної привабливості України. *Бізнес-інформ*. 2020. № 4. С. 103-111. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-103-111>
6. Гайдуцький П.І. Інвестиційний клімат в Україні: монографія. Київ: Нора-друк, 2002. 246 с.
7. Головне управління статистики в Одеській області. Капітальні інвестиції за видами діяльності (щоквартальні звіти). URL: <https://od.ukrstat.gov.ua/>
8. Гунько В.І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості. *Фінансовий простір*. 2013. № 1(9). С. 21-25.
9. Державна служба статистики України. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності у 2024 році. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ioz.htm
10. Державне агентство розвитку туризму України. Аналітичний огляд інвестицій у сферу рекреації та туризму (2024). URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
11. Інвестиції в аграрний сектор України: звіт про підтримку сільського господарства у прифронтових регіонах. URL: <https://www.fao.org/ukraine>
12. Козяр Н.О. Теоретичні підходи до трактування сутності категорії «інвестиційна привабливість» у сільському господарстві. *Агроекономіка*. 2018. № 23. С. 66-72.
13. Костирко Л., Серебряк К., Середа О., Зайцева Л. Інвестиційна привабливість України як домінанта залучення прямих іноземних інвестицій з європейського простору: аналіз, оцінка. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 2(43). С. 95-106. <https://doi.org/10.55643/fcaptive.2.43.2022.3700>
14. Лещук Г.В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. № 29. С. 93-97. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-29-18>
15. Національний банк України. Операції за інструментами прямих інвестицій за регіонами, країнами світу та видами економічної діяльності. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5>
16. Програма соціально-економічного розвитку Одеської області на 2025 рік. URL: <https://digital.od.gov.ua>

17. Прямі іноземні інвестиції у регіони України під час повномасштабного вторгнення. Агентство аналітики інвестицій (ІАА). URL: https://iaa.org.ua/portfolio/foreign-direct-investment-in-the-regions-of-ukraine-during-the-full-scale-invasion/?utm_source=chatgpt.com
18. Смесова В.Л., Бондаренко Л.С. Конкурентоспроможність як основа соціально-економічного розвитку та економічної безпеки регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 1. С. 5-11. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66>
19. Топчів О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.
20. Чапляк Н.І. Інвестиційна привабливість України. Проблеми та шляхи вирішення в сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80>
21. Якушко І.В. Рейтингові підходи до оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23, ч. 2. С. 152-159. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz/archive/23_2_2019ua/31.pdf

Kyrylo Iran

PhD Student, Department of Economic and Social Geography and Tourism,
I.I. Mechnykov Odesa National University, Shampanskyi Lane, 2, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: geotourism@onu.edu.ua, <https://orcid.org/0009-0008-0317-0298>

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ODESA REGION IN THE CONTEXT OF ECONOMIC RECOVERY OF THE SOUTHERN REGION OF UKRAINE

The article presents a comprehensive socio-geographical analysis of the factors shaping the investment attractiveness of the Odesa region within the system of post-war recovery of Ukraine's Southern macro-region. Based on official statistical data and regional development programs, it examines the dynamics of capital investments during 2021–2024, highlighting a marked decline in 2022 followed by gradual recovery, which reflects the adaptation of the regional economy to changing security and logistical conditions. The sectoral and territorial structure of the investment space is revealed, with leading positions occupied by the transport and logistics complex, construction, agro-industrial production, and processing industries, along with a growing role of municipal infrastructure and recreational projects. The study demonstrates the determining influence of the region's transport-geographical position, the functioning of the seaports of Odesa, Chornomorsk, and Pivdennyi, the revitalization of the Danube ports of Izmail and Reni, cross-border communications with EU countries, and the internal urban dynamics of the Odesa agglomeration on the formation of the regional investment profile.

Spatial patterns of investment polarization are identified, with capital concentrated in the coastal urbanized core and relatively low investment activity in the northern and southwestern peripheries. This configuration forms a monocentric development model showing signs of transition toward a polycentric structure driven by the growth of the southern investment district. The study identifies geo-economic centers of growth, determines barriers to capital attraction in peripheral territories, and proposes directions for spatial optimization of regional investment policy - including the development of multimodal corridors and dry ports, strengthening of public-private partnerships in rebuilding critical infrastructure, and establishment of local investment monitoring systems. The results specify the geographical determinants of Odesa region's investment attractiveness and outline key priorities for balanced economic recovery.

Keywords: *investment attractiveness, socio-geographical factors, territorial structure, spatial analysis, economic recovery, Odesa region, Southern region of Ukraine.*

References:

1. Agayeva, L.K., & Anisimova, V.Yu. (2018). Investment attractiveness of the region: a study guide. Sumy: Sumy State University Publishing House, 72 p. [in Ukrainian].
2. Analysis of capital investments in the Odesa region for January-September 2021. Analytical report. Retrieved from <https://eko.od.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Atamas, O. (2023). Investment attractiveness of Ukrainian regions. Critical assessment and search for solutions to problematic aspects. *Economic Development and the State*, 2(47), 11-15. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-1> [in Ukrainian].
4. Babanov, A.V. (2012). Classification of factors that shape the investment attractiveness of a region. *Economic Journal*, 4, 88-95 [in Ukrainian].
5. Vengurenko, T.G., & Plakhotnyuk, V.V. (2020). Analysis of Ukraine's investment attractiveness. *Business Inform*, 4, 103-111. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-103-111> [in Ukrainian].
6. Haidutsky, P.I. (2002). Investment climate in Ukraine: monograph. Kyiv: Nora-Druk, 246 p. [in Ukrainian].
7. Main Department of Statistics in Odesa Region. Capital investments by type of activity (quarterly reports). Retrieved from <https://od.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
8. Gunko, V.I. (2013). Factors and indicators of investment attractiveness. *Financial Space*, 1(9), 21-25 [in Ukrainian].
9. State Statistics Service of Ukraine. Capital investments by type of economic activity in 2024. Retrieved from https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ioz.htm [in Ukrainian].
10. State Agency for Tourism Development of Ukraine. Analytical review of investments in recreation and tourism (2024). Retrieved from <https://www.tourism.gov.ua/> [in Ukrainian].
11. Investments in the agricultural sector of Ukraine: report on support for agriculture in frontline regions. Retrieved from <https://www.fao.org/ukraine> [in Ukrainian].

12. Kozyar, N.O. (2018). Theoretical approaches to interpreting the essence of the category of 'investment attractiveness' in agriculture. *Agrosvit*, 23, 66-72 [in Ukrainian].
13. Kostyrko, L., Serebryak, K., Sereda, O., & Zaitseva, L. (2022). Investment attractiveness of Ukraine as a dominant factor in attracting foreign direct investment from Europe: analysis and assessment. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(43), 95-106. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3700> [in Ukrainian].
14. Leshchuk, G.V. (2020). Systematisation of approaches to assessing the investment attractiveness of a region. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 29, 93-97. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-29-18> [in Ukrainian].
15. National Bank of Ukraine. Transactions with direct investment instruments by region, country and type of economic activity. 2024. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> [in Ukrainian].
16. Programme for the socio-economic development of the Odesa region for 2025. Retrieved from <https://digital.od.gov.ua> [in Ukrainian].
17. Foreign direct investment in the regions of Ukraine during the full-scale invasion. Investment Analytics Agency (IAA). Retrieved from https://iaa.org.ua/portfolio/foreign-direct-investment-in-the-regions-of-ukraine-during-the-full-scale-invasion/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
18. Smesova, V.L., & Bondarenko, L.S. (2024). Competitiveness as the basis for socio-economic development and economic security of regions. *Investments: practice and experience*, 1, 5-11. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66> [in Ukrainian].
19. Topchiev, O.G. (2005). Socio-geographical research: methodology, methods, techniques: Textbook. Odesa: Astroprint, 632 p. [in Ukrainian].
20. Chaplyak, N.I. (2022). Investment attractiveness of Ukraine. Problems and solutions in modern realities. *Economy and society*, 40. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80> [in Ukrainian].
21. Yakushko, I.V. (2019). Rating approaches to assessing the investment attractiveness of the national economy. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy. 2019*, 23, part 2, 152-159. Retrieved from http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/31.pdf [in Ukrainian].

Received 02 October 2025
Accepted 16 November 2025
Published 30 December 2025